''Λειτουργική αναγέννηση'' ή Λειτουργική αγωγή; (Μοναχός Μωυσής Αγιορείτης)

Categories : ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΕΣ

Date : 28 Αυγούστου, 2006

Κριτική στο βιβλίο του μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου, με τίτλο ""Λειτουργική αναγέννηση" ή Λειτουργική αγωγή;" (Έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, Χανιά 2005) . Η παρούσα βιβλιοκρισία δημοσιεύθηκε και στο περιοδικό "Θεοδρομία".

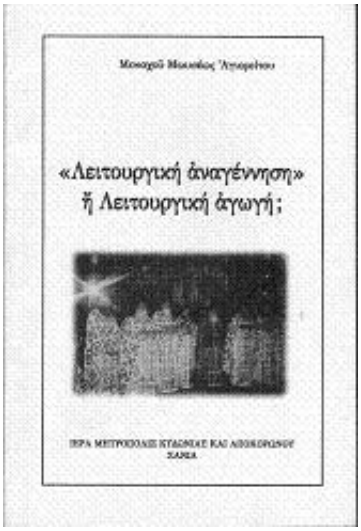

Τὶς τελευταῖες δεκαετίες γίνεται μία συστηματικὴ προσπάθεια γιὰ νὰ προωθηθῇ ἡ λεγομένη «λειτουργικὴ ἀναγέννησι» καὶ μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἴσως αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ ἀπόηχος τῶν μεταρρυθμιστικῶν ἀποφάσεων τῆς Β΄ Βατικανῆς Συνόδου (1961-5), ἴσως καὶ τῶν πρὸ αὐτῆς ἐνεργειῶν τῆς «Λειτουργικῆς Κινήσεως» εἰς τὴν Δύσι, πού, ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 20οῦ αἰῶνος μέχρι σήμερα, φθάνουν μέχρι τὴν καθ’ ἡμᾶς Ἀνατολή. Καὶ γιὰ ἐμᾶς ἀρκοῦν, ὡς φαίνεται, τὰ ἐπιστημονικὰ πορίσματα ἑνὸς κορυφαίου ρωμαιοκαθολικοῦ λειτουργιολόγου, ὅπως ὁ R. Taft, ἢ οἱ εὐχαριστιακὲς θέσεις ἑνὸς χαρισματούχου ἱεροκήρυκος, ὅπως ὁ

μακαριστὸς π. Ἀλ. Σμέμαν, γιὰ νὰ ἐμψυχώσουν τὴν ἐνθουσιαστικὴ ὁρμὴ ὅσων θέλουν νὰ ἀποκαταστήσουν τὸ μεγαλεῖο τῆς θείας Λατρείας. Ἔτσι πολλὰ λέγονται, πολλὰ γράφονται, πολλὰ συζητοῦνται καὶ πολλὰ τίθενται σιγὰ-σιγὰ εἰς ἐφαρμογή, τόσο ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ὅσο καὶ ἀπὸ ποιμαντικῆς πλευρᾶς, χάριν τῆς προσδοκωμένης αὐτῆς ἀναγεννήσεως.

Ἔναντι, ὅμως, αὐτῆς τῆς σπουδῆς γιὰ μία δυναμικὴ λειτουργικὴ μεταρρύθμισι ὑψώνονται διστακτικὰ καὶ ἀποσπασματικὰ κάποιες φωνὲς «βοώντων ἐν τῇ ἐρήμῳ»· κάποιων «ἀντιρρησιῶν συνειδήσεως», ποὺ προσπαθοῦν νὰ καταδείξουν τὸ ἀβέβαιον, τὸ ἀνίσχυρον ἢ τὸ σχετικὸν ὅλων αὐτῶν τῶν ἀναγεννησιακῶν προσπαθειῶν· κάποιων, ποὺ θέλουν νὰ ἐπισημάνουν τὴν νεοελληνικὴ ἀλλοτρίωσι ἀπὸ τὴν Πατερικὴ παράδοσι καὶ τὴν περιπλάνησί μας σὲ ξένους χώρους, ὅπου «τὸ Πνεῦμα οὐ πνεῖ». Ὅμως, αὐτοὶ δὲν εὑρίσκουν ἰδιαιτέραν ἀποδοχή, γιατὶ δὲν κατέχουν καίριες θέσεις, οὔτε ὑψώνουν ἀγωνιστικὸ λάβαρο... Μένουν μοιραῖα ἐκτὸς ἐξελίξεων καὶ ἀποφάσεων, παρακολουθώντας μὲ δέος τὰ τεκταινόμενα καὶ ἀγωνιώντας γιὰ τὰ ἐπερχόμενα, ἔχοντας, ὅμως, ἀκράδαντο σύμμαχό τους τὴν ἰσχὺ τῆς ἀληθείας, – ἡ ὁποία ὅσο καὶ ἂν παραποιηθῇ, δὲν ἀποκρύπτεται τελικῶς – τὴν βαρύτητα τῆς Παραδόσεως, τὴν «δύναμι τοῦ περιθωρίου» (Χρ. Γιανναρᾶς) ...

Ἀλλ’ ἐπειδή, ὡς ἀναμενόμενον, ὅλοι οἱ ἀνωτέρω μάχονται μὲ ζῆλο γιὰ τὴν ἀλήθειά (τους), εἶναι φυσικὸ νὰ δημιουργοῦνται δύο ἀντίπαλες μερίδες μέσα στοὺς κόλπους τῆς Μίας καὶ Ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Τὸ φαινόμενον αὐτό, ἂν καὶ λυπηρόν, μαρτυρεῖ ὅμως μία θολή, ἐκτροχιασμένη ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς Πατερικῆς ἀληθείας ἐποχή, χαμένη στοὺς θεολογικοὺς στοχασμούς της... Ἀλλ’ εὐτυχῶς καὶ ὑπάρχουν κάποιοι, ποὺ προσπαθοῦν νὰ γεφυρώσουν τὸ χάσμα τῶν δύο αὐτῶν πλευρῶν, νὰ ἑνώσουν τὰ διεστῶτα, νὰ ἐπαναφέρουν τὴν συνοχή, νὰ προσανατολίσουν πρὸς τὸ «χαμένο κέντρο» (Ζ. Λορεντζᾶτος) ...

Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ γνωστὸς σὲ ὅλους Ἁγιορείτης μοναχὸς Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος –λόγῳ θέσεως, ἰδιότητος, ἰδιοσυγκρασίας καὶ ἀρετῆς– εἶναι ἀπὸ τοὺς καταλληλοτέρους γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν. Καὶ τοῦτο φαίνεται περίτρανα στὸ μόλις ἐκδοθὲν βιβλίο του, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ἕνδεκα κείμενα (ὁμιλίες καὶ ἄρθρα), ὅπου ἀναλύονται ποικίλα θέματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ κρίνονται, μὲ σύνεσι καὶ νηφαλιότητα, οἱ καινοτομίες τῆς λεγομένης «λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως». Ἔχει κανεὶς τὴν αἴσθησι ὅτι ὁ π. Μωϋσῆς γράφει καὶ ὁμιλεῖ σὰν ἕνας παλαιὸς μοναχός, ποὺ ἡ φωνή του μεταφέρει ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων ψήγματα τῆς παραδόσεως.

Ὁ λόγος του περὶ λειτουργικῶν θεμάτων εἶναι, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ σεβασμιώτατος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κ. Εἰρηναῖος στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου, «ἀκέραιος, διαχρονικός, καθαρὸς καὶ χαριτωμένος· διδάσκει μὲ ἀγάπη καὶ ἀνεξικακία, κατατοπίζει καὶ φωτίζει, φανερώνει καὶ μαρτυρεῖ τὸν δρόμο τῆς ζωῆς, χωρὶς νὰ προσπαθεῖ νὰ πείσει καὶ νὰ ἐπιβάλλει τὶς προσωπικές του θέσεις, ἀλλὰ νὰ προβάλλει

τὶς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας».

Ἂν καὶ λόγιος, ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοσι μὲ τὴν συνείδησι ἑνὸς «πτωχοῦ τῷ πνεύματι», μὲ τὴν ἁπλότητα ἑνὸς εὐλαβοῦς χριστιανοῦ, γι' αὐτὸ καί, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, «μιλάει γιὰ δύσκολα θέματα, τὰ ὁποῖα ὅμως παρουσιάζει ἁπλά». Ἔτσι, δὲν ὑπεισέρχεται σὲ ἐπιστημονικὲς θέσεις καὶ ἀντιπαραθέσεις, ὄχι τόσο γιατὶ δὲν μπορεῖ, ὅσο γιατὶ δὲν θέλει, καὶ γιατὶ ἐπιθυμεῖ νὰ στασιοποιηθῇ, εἰ δυνατόν, ἀπὸ τὴν «λογικὴ (ὀρθολογισμό), τὴν ἀντιλογία, τὸ πεῖσμα, τὸ θέλημα, τὴν ἀνυπακοή, τὴν ἀναίδεια, ποὺ εἶναι ἰδιότητες τοῦ διαβόλου» (Γ. Παΐσιος), καὶ παρὰ ταῦτα χαρακτηρίζουν ἐνίοτε τοὺς ἐκκλησιαστικῶς διαλεγομένους.

Μὲ ταπεινὸ φρόνημα, μὲ σεμνὸ ὕφος καὶ διακριτικὴ νουθεσία κάνει ὁλοφάνερη τὴν ἀλλοτρίωσι τῆς συγχρόνου λειτουργικῆς ζωῆς μας, σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, ὥστε δὲν ἐξαιρεῖται κανείς, λαϊκὸς ἢ κληρικός, κοσμικὸς ἢ μοναχός, ἄρχων ἢ ἀρχόμενος, ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ ἀνάγκη ἀνανήψεως, μαθητείας καὶ ἐπανεκεντρισμοῦ στὴν ζείδωρη λατρευτικὴ παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ ὅλη τὴν δύναμι τῆς ψυχῆς του συνιστᾶ τὴν «ἐμμονὴ στὴν Παράδοση, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν βαθμὸ τῆς μετανοίας καὶ καθαρότητος ἑνὸς ἑκάστου, θὰ μᾶς δώσει τὴν καλύτερη ἐσωτερικὴ ἀνανέωση, ἀνάταση, ἀναγέννηση, μεταμόρφωση καὶ χαρίτωση», κατὰ τὴν ἐν Χριστῷ πορεία μας...

Εἴθε ἕνας τέτοιος ἀφυπνιστικὸς καὶ παραδοσιακὸς λόγος νὰ πέσῃ εἰς τὴν «γῆν τὴν καλὴν» καὶ νὰ ἀποδώσῃ ἀγλαοὺς καρποὺς «λειτουργικῆς ἀγωγῆς»...

Ο Βιβλιοφόρος